

"Ўзбекистон ҳаво йўлари"нинг катта ҳашаматли кемасида Олмониянинг Франкфурт шаҳрига учиб кетяпмагу, қўнглимда аллакандай гурур хаволанади. У ердан йўлини АҚШнинг Вашингтон — Даллас — Сиэтл шахарларига тушади. Авваллари ҳам хорижда бўлганима, аммо бу гул кўнглимдаги гурурнинг сабаби бошқа. Бу гул биринчи марта ўз юргитдан тўши-тўғри хорижга, ўз пойтактидан ўзга ватанларга ўшаётиман, паттани ҳам ўз юргитдан ўз миллий пулумга сотиб олдим. Мумкин экан, Бир караганди бу жуда ҳам хайратланарни нараси эмасдай кўринишни мумкин. Аммо юз йайдан зиёдрок тобелиши яшаб келган ёл учун бу улкан ҳодиса. Тошкент — Франкфурт, Тошкент — Лондон ҳаво йўлари эса Оврупога очилган ёргу дарчаларидир.

Яккunda милий авикомпаниямиз бошлиги F. Рафиковнинг мақоласини ўқиб қолдим, унда Тошкент — Нью-Йорк маршрути бўйича унондар катонни йўлга қўйилиши ҳакида ёзилган. У ҳам бўлади. Кўнглимдаги, гурур ана шуалардан-да! Яна, Ўзбекистон Республикасининг АҚШдаги Фавкулодда ва Муҳтор элчиси Фотих Тешабоев Вашигтон университети профессори Илз Сиртаутас тақлифига кўра Сиэтлга ташриф буюрди. Университетнинг муҳташам кошоналаридан бирда у профессор ва талабалар хузурида ўта мазмунни маъруза килди. "Ўзбекистонинг мутакликлика ершигандан сўнг хориж алоқалари ва снечист" маъзундаги маъруза иштирокчилари батамон ўзига жалб этди. Тушган саволларга берилган жавоблар маъруздан олинган тасаввурларни яна ҳам тўлдириди. Жаҳоннинг улкан мамлакатларидан бирда мамлакатим энчидан уларнинг ўз тилда нутк ирод аллади. Бир караганди бу ҳам оддий нарсадай кўринишни мумкин. Лекин неча минг йиллик тарихимизда бу ҳам биринчи кадам, ахир, авваллари бунакаси бўлмаган! Кўнглимдаги гурур ана шундан-да!

Сизли — Вашигтон штатининг ёнг улкан шахри, уни етти тепалик-адир устидаги шахар, дейишади. Одатда, сув бўйидаги ёки төнгагриди, шунингдек, ўрмонзор ичадиги шахарларини, масканларини хушхово жойлар экан, дейишади, катто юкорида саналаларини биттаси бўлса ҳам, ўша ер ардоқдан тўшилган. Сиэтлда эса бу ужихат музжассам авало у Вашигтон кўли багрида жойлашган, кўл бамисоли шахарни "оплича" туради, иккисинадан, адирликлар кифтида ўрнашади. Шахарларни багоят я-шиши. Иккиси ой давомида бир марта ҳам тублимини артишга ёхтиёж сезмади. Орасда шахар. Жонажон Тошкентимиз олам кўрган, замон кўрган шахар-да, қандай шахар билан бирордаришими билди, деб куониб кўйман. Кувонинамини сабаби, Сизли оқибати шахар. У ерда доим Тошкентин эслаб турниши, Тошкентдан кўп меҳмонлар кутишади, бирордаришка багишлаб турили анжуману учрашувлар бўлиб туради.

Мана бир неча йилдирки, Вашигтон университетида Марказий Осиё тилларини маданиятини ўрганувчи ёзи Программа шин олиб боради. Ушбу программага асоссан американликар ёзда иккиси ой давомида жадал ўйсина ўзбек, козок, кирғиз, тоғиж тилларини ўрганидилар. Жуманзарда Вашигтон кўли бўйидаги жойлашган университетини я-шиши бори, шу кунларда жаҳон тиллари чамонирга алланади, десам муболага бўймас. Чунки шахарни "оплича" туради, иккисинадан, адирликлар кифтида ўрнашади. Талабаларни бирордаришими билан бирордаришими алоқаларни, калашкетадилар, масалан, инглизча фикрлаб ўзбекча сўлайдилар. Табиийи, бу иккиси тилнинг идора ва ифода тарзлари ҳар хил: инглиз тилда аввал эга, сунг кесим, сунг иккичи даражали бўлаклар кесим. Ўзбекчада аввал эга, кейин иккичи даражали бўлаклар, кесим энг охирида туради. Талабаларнинг кизишиларини шунчада куучилини, ўз ўргангаётган тилларни чамонирга алланади. Мен танафус вактларда талабаларнинг, мана буни шунгаётган тилда

ниме дейдилар, мен ўргангаётган тилда унинг номи бунакаси, деб тўрғанларни кўп кўрганман. Шундун

бўлса керак, американликарнинг ҳар бирни камида тўрт-беш хорижий тилни билади, бу одатий ҳол. Америкаликлардан ўрганишимиз керак бўлган яхши жихатлардан бирни бу — тил ўрганишига бўлган муносабат. Тил ўрганиши — зарурат, жаҳонга чикишининг ёнг биринчи шартларидан саналади. Америкаликлар, одатда, дунё кезишини, сафар килинши яхши кўришади, бунда тил билиши жуда кўл келади. Бир бирарашдаги фикр. Аслида уларнинг аниқ максадлари ҳам бор. Масалан, бу йил ўзбек тилини ўрганган аспирант ва талабалар билан шу ҳакда гаплашганимда маълум бўлди, кирикни, бундаси санъатимизга, учичиси тарихимизга, тўртчиници адабиетимизга.

Ўзбекистон маколасини ўқиб қолдид, унда Тошкент — Нью-Йорк маршрути бўйича унондар катонни йўлга қўйилиши ҳакида ёзилган. У ҳам бўлади. Кўнглимдаги, гурур ана шуалардан-да! Яна,

Ўзбекистон Республикасининг АҚШдаги Фавкулодда ва Муҳтор элчиси Фотих Тешабоев Вашигтон университети профессори Илз Сиртаутас тақлифига кўра Сиэтлга ташриф буюрди. Университетнинг муҳташам кошоналаридан бирда у профессор ва талабалар хузурида ўта мазмунни маъруза килди. "Ўзбекистонинг мутакликлика ершигандан сўнг хориж алоқалари ва снечист" маъзундаги маъруза иштирокчилари батамон ўзига жалб этди. Тушган саволларга берилган жавоблар маъруздан олинган тасаввурларни яна ҳам тўлдириди. Жаҳоннинг улкан мамлакатларидан бирда мамлакатим энчидан уларнинг ўз тилда нутк ирод аллади. Бир караганди бу ҳам оддий нарсадай кўринишни мумкин. Лекин неча минг йиллик тарихимизда бу ҳам биринчи кадам, ахир, авваллари бунакаси бўлмаган! Кўнглимдаги гурур ана шундан-да!

Сизли — Вашигтон штатининг ёнг улкан шахри, уни етти тепалик-адир устидаги шахар, дейишади. Одатда, сув бўйидаги ёки төнгагриди, шунингдек, ўрмонзор ичадиги шахарларини, масканларини хушхово жойлар экан, дейишади, катто юкорида саналаларини биттаси бўлса ҳам, ўша ер ардоқдан тўшилган. Сиэтлда эса бу ужихат музжассам авало у Вашигтон кўли багрида жойлашган, кўл бамисоли шахарни "оплича" туради, иккисинадан, адирликлар кифтида ўрнашади. Талабаларни бирордаришими билан бирордаришими алоқаларни, калашкетадилар, масалан, инглизча фикрлаб ўзбекча сўлайдилар. Табиийи, бу иккиси тилнинг идора ва ифода тарзлари ҳар хил: инглиз тилда аввал эга, сунг кесим, сунг иккичи даражали бўлаклар кесим. Ўзбекчада аввал эга, кейин иккичи даражали бўлаклар, кесим энг охирида туради. Талабаларнинг кизишиларини шунчада куучилини, ўз ўргангаётган тилларни чамонирга алланади. Мен танафус вактларда талабаларнинг, мана буни шунгаётган тилда

мурраба берганди. Ҳали Америка мустакил бўлган ўзбек шахрига эга бўла бошлади, жаҳонда уни ўрганиши яна қуаймокда, ўрганувчилар сафи тобора кенгаймокда. Эсмада бор, ўзбекча либослар кишишиб олган американлик кизлар ёрени кўнглига этиб борадиган кишишиб маҳсун ва маъюс охандга ижро этишиганди, Илзахоним кўриб канчалар куониб кетганди. Уни тушунни мумкин, ахир, булашнинг барни унинг

яъни Ўзбекистон мустакил бўлгандан кейин ташкил килинди, деб сўради. Маҳалла жуда олис тарихига эга, дедим мен. Иттифоко, сал аввали тарихимиз ҳакида сухбат ўтказиб тарихий романларидан хикоя килганди, хусусан, "Ўтган кунлар", "Мехробдан чеён", "Кечавундуз", "Навоий", "Улугбек хазинаси", "Бобур", "Хумоён ва Ахбар", "Темур Малик", "Сарбадорлар" тўгрисида га-

жунадик. Жўнаб кетяпизу, ҳаёлмада тала-

банинг омонатига колган машинаси, ишқилиб, бирон нарса юз бермасин-да, ма-

шинанин бирор олтиб юлмасин-да, дейман холос.

Агар кимдир ўтилаб-нетиб қолса, борми, кейин талабамиз, фалони келганди машинаидан айриланган эдим, деб юрмасин-да, ишқилиб, яна машинасини омонатига кўйди, мундук ишқарига олиб кириб кўйса ҳам бўларди, дейман ичимда. Бориб келгунчига кўнглинин бир четида бўлди-да шу нарса. Кайтар эканмиз, менежеринг машинаси бизниснинг кўнглига бурилиши ҳамоно, талабамиз машинаси турган жойга карадим: хайрят турган экан!

Хамид Олимжон Али Алиев

Ўзбекистон халқ ёзувчisi

ҲАВАС ҚИЛИБ ЯШАМОҚ БАХТИ

АМЕРИКА САФА- РИДАН ҶЕЙИНГИ ЎЙЛАР

пириб берганди. Ҳали Америка кашф килинишига бир юз ўттиз йиллар бор эди, дедим мен. Сармарканда сарбадорлар юрт мустакиллиги учун курашди. Ўша курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир, деб сўзини тутдиган. Кейин хамалларнинг ҳакида килдиган нарсалар кўп. Шулардан бирни, Америкада олиб берди. Шу кунда курашчиларнинг раҳбари Абу Бакр Қалавий ҳам Сармаркандағи пахта тозаловчилар махалласининг оқсоқоли эди. Махалланинг тарихий илдизи жуда терандир

ТАНКИД, АДАБИЁТШУНОСЛИК

XIX аср ўзбек хажвиётлиги ривожи ҳақида гап боргандан, даставал, Махмур ижоди диккат марказимизде туради. Зеро, бу дарв ҳажвиётлиги тараққиётини ана шу моҳир ижодкор асарларисиз тасаввур килиб бўлмайди.

Махмур хажвиётлигининг бой анъаналарини давом этирига, кўплаб ҳажвий усусларни даҳвийтимизга олиб киради. Унинг ҳажвий асарлари қаҳқаҳали култига асосланган учун ҳам ҳажвий эътибори ва меҳрини қозонди. Шоир култига яратишнинг янги-янги усусларни қашф этиб, узар воситасида кози Мухаммад Ражаб Авж, Ҳаким Турбий, Домул Аштий, Наврӯз меҳтаробши, Мир Асад сингари кўплаб бетакор ҳажвий тимсолларни гавдалантириди. Ижодкор томонидан кенг қулланган ўз-ўзини фойси килиш усули ҳажвиётимиз тарихидан алоҳида ўрин егаллади.

Махмур химма-хил жанрлар, тасвирий воситалар, вазн, коғиғи ва радиофарни култили тасвири яратишга хизмат килиди, ҳажвий услуб ривожига кучли ижодий тасир кўрсатди. XIX аср охири ва XX аср бошлари ўзеб адабиётидаги ҳажвий камолида Махмур яратган ижодий мактаб асосини дастурлар амаллардан бирни бўлниб хизмат килиди.

Ана шу маҳоратни ҳажвий шоир ижодий усусларни кўплаган ҳажвий усусларни атрофлича тадкин этиш, уларнинг шаклланши ва ривожланши омилларини ўғанинг мухим ижодий-имлӣ аҳамиятига эгалиги шубҳасизdir.

Ҳажвий асарларда култига тимсол яратиш бадиий тасир воситаларидан кенг фойдаланиши тақозо этиди. Зотан, кучайтиргандаги, бўрттирилган ифодага химма-хил шеърий санъатларисиз, вазн ва коғия жилоларисиз ёршини мушкул. Шунинг учун ҳам мумтоз шеъриятимиз ривожига, хусусан, ҳажвиётимиз тараққиётига муносиб хисса қўшсан. Шоир култига яратишга кичиганнинг ўзига ташвирига кўпилган кўпиркини кўз олдига келтирган ўқувчи беътихтир завъланади.

Махмур хажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг култили чиқишида ҳам муболаганинг ўрни мухим. Шоир ушбу шеърий санъатдан фойдаланар экан, ўқувчи кўзи олдида ҳажвий тимсол харакатининг гайриратига, мантиқиши манзараларини сўз оркали, чизиги курасиши усули билан култуга ўйтотди.

Чунонча, Ҳаким Турбий хотти-харакати тасвирига багишланган:

Кезабир шиголанни ҳам икки йўл,
Равон айла Жайхун Сайхунга пул —
каби мисраларда кўплаган муболага (гулувв)
қозининг бўйи узунлигини бўрттириб, култили
манзарни гавдалантириди. Зотан, қозининг
бўйушов узун гавасди билан омсона қўйилган
устуни икки оёги билан Сирдаре билан Амударёта
шоҳига киес килиб, ўқувчида қажхаха ўйготига
бейтихтир завъланади.

Махмур хажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг култили чиқишида ҳам муболаганинг ўрни мухим. Шоир ушбу шеърий санъатдан фойдаланар экан, ўқувчи кўзи олдида ҳажвий тимсол харакатининг гайриратига, мантиқиши манзараларини сўз оркали, чизиги курасиши усули билан култуга ўйтотди.

Чунонча, Ҳаким Турбий хотти-харакати тасвирига багишланган:

Кезабир шиголанни ҳам икки йўл,
Ажал орқасидин юрор кистабон.
Жаҳон ичра уз жоҳил моборак,
Ажал илкин олганга келди дучор.
Езбид олдига икки минг халтани,
Ийигиб эсси юз лак туғун латтани.
Теребур дўқонига тўқсон тубак,

ҲАҚГҮЙ ҲАЖВЧИ

МАХМУРНИНГ БАДИЙ МАХОРАТИ
ХУСУСИДА

Солиб ҳар тубак ичра ўн уч сумак.

Кимки тубакдин талаб килса нўш,
Берур нўш дору дебон маргимуш —
Байтларидан муболага ҳажвий тимсол киёфасини
халтий манзаралардан воситасида чизар экан, ўқувчи
кўзи олдида гавдаланувши бу ҳайратомуз лавҳалар
кургузгатмай комайди.

Шоир бу хил усудан фойдаланар экан, ҳажвий тимсол иллатларидан ёркин, жонли ва тасирчанинг ўзишида эршиди. Бу иллатларидан ҳажвий тимсол иллатларидан ҳам ҳамоҳангитига алоҳида ўзтибор беради. Натижада унда ундош тушушлар ҳамоҳангитига алоҳида ўзтибор беради. Тасирчанинг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

Шоир ҳажвиётидаги ҳулк-атвор тасвирининг ўзишида ўз-ўзини ҳам топтириш жараён ундан жуда катта куч-гайрат, тиришлик, маънавий соғлини, диккат-тибиор ба муҳаббатни, паст ҳоҳи-истиклар ва жадолларни ўтилди.

БУ ЕРДА...

Кумушга беланиб тонглар отади,
Олтинга чайлиб кунлар ботади,
Ўзбекка гурурбаш жонлар ётади—
Умид узиб кетиш осомни менга!—

Мехри уммон онаизорга ўхшаб,
Фарзандга насиба ўйуни тушаб—
Кўпяларга табаррук бешик бу гўша...—
Умид узиб кетиш осомни менга!

Бунда уруг униб чиқар бехато,
Калди тоза биллур каби бебахо—
Одамлари эрур аълодан аъло,
Умид узиб кетиш осомни менга?

Кўз ёши ожизлик белгиси, айтай,
Ожизлик бу галча голибдири, нетай.
Сиз айтганча булсан! Кетганча кетай!
Умид узиб кетиш осомни менга!

АГАР

Агар ўғлим бир кун мендан воз кечса,
Номалум манзилга билдирий кетса,
Шайтонлар вас-васи ўйларин кесса,
Билинги, айбор ўзимман, ўзим!

Агар кўшиним чирт ўйриса юзини,
Келиним яися ширин сўзини,
Ўклар кадаб тикар бўлса кўзини —
Билинги, айбор ўзимман, ўзим!

Бир сирдош топмасам дардим айтгали,
Бир ўйлодш топмасам аҳдим айтгали,

Хавасманд йўқ экан бахтим айтгали,—
Билинги, айбор ўзимман, ўзим!

ТИТРАГАН БАХТ

Сенки жафо тогига туриб,
Чарчамадинг тошлар отишдан.
Мен-чи, вафо пардаси ила
Чарчамадим тутиб колицидан.
Содда кўнглим яролар килди,
Ўқдай утган тошлар парчаси.
Кудук экан туви кўринимас,
Сигиб кетди дилга барчаси.
Ҳамонки сен отарсан тошлар.
Ҳуморигини ёзди шу иш.
Менда хам тугади бардошлар
Тон илишдан топмайин олкиш.

йўловчи кам эди. Кейин келган автобус ҳайдовчиси ўзига етганча қув
ўзган қишлоғига ўйлар тортганди — ўйлар тарсаки еди. Одамларни
севарди, ётто китобининг номи ҳам шу маънода: "Мұхаббатим
сизга-одамлар!" Ҳуласа, эзлик-отлишига яқин китобчасини қора
сумкисига жойлаш ўйла чиққанди.

Туман марказига поездда осон этиб келди, аммо бу ерда узоқ
турб қолди. Тоғ оралигидаги дўлтилик мўъжазигина қишлоғига олиб
бордагига ўйлар шу ердан бошланади. У томонга қатнайдиган
биргина автобусдан ҳануз дарак ўйк. Томини шамол учирби кетган
бекатда одам гавжум. Ҳар ким ўз ҳолиша ўтирибди: бирор ерга
чордона кўрган, бирор ҳалтасини тагига кўйтан, бирор ётгич
ўринидикка илашган, илашмаганлар тик оёқда турар, ётто бир чол
шундукнинг гапишига гап қотиб, одамларни гурунгага тортмоқчида. Ундин
кутиш-нотанишга гап қотиб, одамларни гурунгага тортмоқчида. Манглайини маржон-
маржон тер босгам семиз бир амаки эса бошини бекат устунига
тирагана, ўтирган жойдан баҳузур ўйини уради.

Фақат Шоиринга бу умумий кайфиятдан ўирок эди. Чексиз
кувонинг тўйиб, ҳарпик турган юргани кутниш избий орқасидан юзага
кечадиган дилтириклини ҳали ўзига ўнга ўтилатиб улургаманди.
Шаҳар кўрган эмасми, бундай пайтда вақтни қандай ўтказиши юхши
билирдид. Йўлда харид киглан газетасини кўздан кечириб бўлганидан
сўнг, бекат қаршиидаги тамаддигана кириб, озигина отиб, иккита-
гина кабобни тишига босиб чиққанди.

Автобусдан дарак бўлувермагач, унгий одимлар илия яна тамад-
дихонага ўйргалади. Бу сафар сал узоқроқ қолиб кетди. Бекатга
қайтач, тўлпангланар оларасида бирор танси тополмай, юргани андан
сиқиди. Ароқнинг таъсириданми, шу тобда ким биландир дилдан
субдатлиши, иложи бўлса, китобчаси билан мақтансига келади.

Тўнглаб кўлан одамларни кўз қириларкан, четроқда, кек
чордона кўрган бақалоқ амакини маъқул топди. Бақалоқнинг
харидатни ўтирган жойдан баҳузур ўйини уради.

Бақалоқ ҳам уларга қўшилди. Бу пайтда ҳайдовчиларнинг баҳси
энг юқори нигатга етганди.

— Сени биламан, — дерди оддин жилини лозим бўлган автобус
ҳайдовчиси — орик, новча киши. — Мени, алдаб, Бештерадаги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
йигилади. Шошадиган жойинг
йўк-кую.

— Ўртак ҳайдовчилар!
ТУСАТДАН АЙТИЛГАН БУ

ХИТОБДАН ИККИСИ ҲАМ ЧУЧИБ
тушиши: Аввал шоирга, сўнг
бир-биралир, кейин яна унга
карашиб. Шоир чиройли

бошини бекат томонга силиб, андак ҳадикли, андак виқорли оҳангда
деди:

— Қаранг, қанча одам кутмоқда! Кута-кута юраклари ториқиб
кетди бечораларин! Сизлардан илтимос, бирортағиз мана шу
қоракъзларнинг меҳрига сазовар бўлсангиз! Ҳалқ бу яхшилигинги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
йигилади. Шошадиган жойинг
йўк-кую.

— Ўртак ҳайдовчилар!

ТУСАТДАН АЙТИЛГАН БУ

ХИТОБДАН ИККИСИ ҲАМ ЧУЧИБ
тушиши: Аввал шоирга, сўнг
бир-биралир, кейин яна унга
карашиб. Шоир чиройли

бошини бекат томонга силиб, андак ҳадикли, андак виқорли оҳангда
деди:

— Қаранг, қанча одам кутмоқда! Кута-кута юраклари ториқиб
кетди бечораларин! Сизлардан илтимос, бирортағиз мана шу
қоракъзларнинг меҳрига сазовар бўлсангиз! Ҳалқ бу яхшилигинги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
йигилади. Шошадиган жойинг
йўк-кую.

— Ўртак ҳайдовчилар!

ТУСАТДАН АЙТИЛГАН БУ

ХИТОБДАН ИККИСИ ҲАМ ЧУЧИБ
тушиши: Аввал шоирга, сўнг
бир-биралир, кейин яна унга
карашиб. Шоир чиройли

бошини бекат томонга силиб, андак ҳадикли, андак виқорли оҳангда
деди:

— Қаранг, қанча одам кутмоқда! Кута-кута юраклари ториқиб
кетди бечораларин! Сизлардан илтимос, бирортағиз мана шу
қоракъзларнинг меҳрига сазовар бўлсангиз! Ҳалқ бу яхшилигинги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
йигилади. Шошадиган жойинг
йўк-кую.

— Ўртак ҳайдовчилар!

ТУСАТДАН АЙТИЛГАН БУ

ХИТОБДАН ИККИСИ ҲАМ ЧУЧИБ
тушиши: Аввал шоирга, сўнг
бир-биралир, кейин яна унга
карашиб. Шоир чиройли

бошини бекат томонга силиб, андак ҳадикли, андак виқорли оҳангда
деди:

— Қаранг, қанча одам кутмоқда! Кута-кута юраклари ториқиб
кетди бечораларин! Сизлардан илтимос, бирортағиз мана шу
қоракъзларнинг меҳрига сазовар бўлсангиз! Ҳалқ бу яхшилигинги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
йигилади. Шошадиган жойинг
йўк-кую.

— Ўртак ҳайдовчилар!

ТУСАТДАН АЙТИЛГАН БУ

ХИТОБДАН ИККИСИ ҲАМ ЧУЧИБ
тушиши: Аввал шоирга, сўнг
бир-биралир, кейин яна унга
карашиб. Шоир чиройли

бошини бекат томонга силиб, андак ҳадикли, андак виқорли оҳангда
деди:

— Қаранг, қанча одам кутмоқда! Кута-кута юраклари ториқиб
кетди бечораларин! Сизлардан илтимос, бирортағиз мана шу
қоракъзларнинг меҳрига сазовар бўлсангиз! Ҳалқ бу яхшилигинги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
йигилади. Шошадиган жойинг
йўк-кую.

— Ўртак ҳайдовчилар!

ТУСАТДАН АЙТИЛГАН БУ

ХИТОБДАН ИККИСИ ҲАМ ЧУЧИБ
тушиши: Аввал шоирга, сўнг
бир-биралир, кейин яна унга
карашиб. Шоир чиройли

бошини бекат томонга силиб, андак ҳадикли, андак виқорли оҳангда
деди:

— Қаранг, қанча одам кутмоқда! Кута-кута юраклари ториқиб
кетди бечораларин! Сизлардан илтимос, бирортағиз мана шу
қоракъзларнинг меҳрига сазовар бўлсангиз! Ҳалқ бу яхшилигинги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
йигилади. Шошадиган жойинг
йўк-кую.

— Ўртак ҳайдовчилар!

ТУСАТДАН АЙТИЛГАН БУ

ХИТОБДАН ИККИСИ ҲАМ ЧУЧИБ
тушиши: Аввал шоирга, сўнг
бир-биралир, кейин яна унга
карашиб. Шоир чиройли

бошини бекат томонга силиб, андак ҳадикли, андак виқорли оҳангда
деди:

— Қаранг, қанча одам кутмоқда! Кута-кута юраклари ториқиб
кетди бечораларин! Сизлардан илтимос, бирортағиз мана шу
қоракъзларнинг меҳрига сазовар бўлсангиз! Ҳалқ бу яхшилигинги
жоназдан чидагидан одамларни опкетмоқчисан. Утган сафар ҳам
шундай қилгансан. Бас, ҳар ким ўз графигида жўнайди!

— Гап ўқмайдиган одам экансан-да ўзинг ҳам — дерди куви. —
Шу рейсдан сўнг Оқотгла кетишими керак. Божам ўғлини ётқизалти.

Бормасам... Ке, кўй, кетма-кет
кувлашиб юрмайлик. Ярим
соат сабр этсанг, яна одам
й

Бадий адабиётнинг шох жонларидан бири, шубҳасиз, романдир. Бизнинг адабиётимизда илк роман намуналарининг яратилганига халик бир аср бўлганича йўқ. Бирок кариб чоракам юз ичидан ўзбек романчилиги шаклланиш ва юксалиш юксичларини босиб ўти, талай ютуқла кўнгли кирилди, адабиётимизда бу нашр ўзининг тарихий эга, унинг бир тажрибаси, анвойи намуналари мавжудки, булар барчасини хар жихатдан таъкид этиши адабиёт шунласаримизнинг муҳим вазифаларидан саналади.

Адабиётимиз тарихининг совет даврида романчилигимиз тадқиқоти билан машғул бўлган олимлар ушбу жонларини ўзбек адабиётида пайдо бўлиши, романларини мавзу ўйналиши, уларда психодрама, махорат масалаларини ёртишига харакат килидилар. Таникли адабиёт шунласар М. Кўшхонов, О. Шарафиддинов, У. Норматов, Л. Каюмов, С. Мамажонов, С. Мирвалиев ва бошқаларинг бу борадаги ишлар ўзбек романчилигининг равнани ўйлуда етакчи ахамият касб эти. Бугунги кунда ҳам замонавий ўзбек романни тадқиқотига багишланган ишлар давом этаётir.

Яқинда «Ёзувчи» нашриёти филология фанлари номзоди, доцент Дамин Тўраевнинг «Бадий талкин ўйларида» номли ўзбек настрининг хозигри тараққиёт муаммолари багишланган ада би тақида маколалар рисоласини чоп эти. Рисолада кейинги ўзбек романчилигининг тараққиёт масалалари, хуясан, жондаги ўзарашлар, давр қаҳрамонлари характеристикнинг талкини ҳамда романларда сюжет ва композиция бора-

сидаги изланишлар таҳлили берилган. Шу маънода рисола асосан иккита йирик — «Романчилигимиз уфқлари» ва «Хозигри ўзбек романларидан сюжет ва композиция муаммолари» сарлавҳали мақоладан ташкил топган.

Муаллиф рисола аввалида роман жонри тархи, романнинг жони адабиётida тутган мавкея ва XX аср иккичи яримда бу жон атрофидаги — унинг иккизориздан «башорат»

Нашриёт түхфаси

ХОРАЗМНИНГ КЎРКИ-ЖАМОЛИ

Мустакил кўнглинига ўзбекистонимизнинг энг кўхна, тарихий обидаларга бойни сифатида «Узбекитон» нашриёти «Ўзбек—Ремакса» кўшма корхонаси билан ҳамкорликда ранг-баранг суратларга бой «Хива» китобаломини нашрдан чиқарди.

Китобни қўлга олиб, вараклашингиз билан саҳифаларидаги ранго-ранг суратлар сизни сеҳрлаб кўйди.

Такрорланмас обидалар шаҳри Хивага беихтиёр саёҳат килиаси. Бу шаҳарнинг тарихи кизин. Жуда қадимига афсона-

лардан бирда таъкидланнича, шаҳарнинг асос солинган вақти тарих солномалари ёзилмасдан илгариги, кўхна замонларга бориб тақалади. Гўё Нух пайтамарнинг ўғли Сом уни калья шаҳар сифатида бунед этган эмиш. Шаҳар бунёдкорларни чанқагланардан кейин бир чуқур куқудказиганлар. У кукудан чиқсан сув жуда кўпташтаб бўлган. Уни ичган кўчманчилар: «Ҳай-вон», — деб юбориштган эмиш. Ривоът килишларича, шаҳарнинг номи гўё мана шаҳоянсон керак, деб ўйлайди.

Китоб-албомни вараклаймиз. Араб Муҳаммадхон мадрасаси (1616 йил), жоме масжиди ва Анушахон ҳамоми, Санд Аловуддин макбараси билан Богонли масжиди (XIV аср). Хурҷун мадрасаси (1688

йил), Шерозийхон мадрасаси (1719—1726 йиллар) ўзининг бекиёс гўзаллиги, ноёб мъморчилик ёдгорлиги билан кишини мафтун стади. Бу обидалар сафига ўтган асрда курилган Пахлавон Маҳмуд макбараси, Оллокулихон саройи, мадрасаси ва карвон-саройи, Муҳаммад Аминхон мадрасаси, Кўхна Арк ҳамда Тошкови сарой ансамбларини хам кўшиш мумкин. Бу кўхна шаҳардаги барча обидаларни санаб адогига этиш кийин.

Уларнинг кўччилиги албомдаги рангли суратларда ўз ифодасини топган.

Китобда хозигри замонавий Хива шаҳарнинг киёфаси ҳам ўз ифодасини топган. Гиламчилик комбинати, мактаблар, ўзига хос бозори, устахоналари, ҳалк санъати номаёндадарининг суратлари ҳам китобдан муносиб ўрин олган.

«Хива» китоб-албомини яратида мъморчилик доктори, Шарқ мамлакатлари мъморчилик академисининг ҳакиқий аъзоси, ўзбекистонда хизмат кўрсатган мельмур П. Зоҳидов, ўзбекистон журналистлар ўзимаси аъзоси, ўзбекистон география жамиятининг ҳакиқий аъзоси Р. Аванесов, тарзиусталари Р. Сафоев, А. Зуев, С. Наследов, В. Клепко ва Р. Яруллан катта хисса кўшганлар.

Китоб-албом Истанбул босмахонасида чоп этилган. Р. ЖАБРОВ.

Наби Раҳимов

Ўзбек маданияти, театр санъати оғир жудоликка учради. Ҳалқ артисти, давлат мукофотларининг суриндори, Ҳамза номидаги ўзбек Давлат академик драма театри актёри, устоз санъатини санаб ахлоқидир.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика ҳукумати томонидан муносиб тақдирланди ва томошибинлар қалбидан ўчмас из қодирди.

Унинг улкан хизматлари республика

"Табассум"чи акамис
Мехмонқул Исломкулов 50
ёшга тўлди. У кариб
20 йилдан буен
кулгисеварларга маънавий
озука улашиб келмоқда.
Одесса, Москва ҳажвичилик
мактабларида етишган
машхур адиларниң
асарлари ўзбек хонадонига
кириб келишиди, С.
Жумагулов, М. Жиянов,
каби коракалпок
ҳажвичиларининг элга
танилишида хам
Мехмонқулаканинг
хизматлари катта.

Ўзининг кувнок
ханомалари, Ҳамза
номидаги Академик театрда

Меҳмон ИСЛОМҚУЛ ўғли

Хар ёз таътида Соибжон шахардан келса Раимбий отанинг ховлиси хайвонот борига айланади. Ишком тагида тошхона ивришиб юрган, тирикотон итнасига олма қадаб кетаётган, уч-тўрткүз очилмаган кучук ақиллаб ётган бўлади. Хатто ўтган ийли хоилида қаноти синган лайлак пайдо бўлиб, ез бўйи ишком тагида яшаб, кулда учб кеттагди.

Соибжон бу йил хам бувисиникига келиб куза учб кетган лайлак кайтмагандан уйсиб, уч-тўрткүзни топаман деб тўйхине кезди. Бир куни эса понуштадан кейин чишиб кетиб, тушга якин сарғиш кулдига кириб келди.

Айвонда кўрлача катлаб ўтирган бувиси Халима хола кўзинага устидаги тикили:

— Соибжон, кўлтигиндан товукими? — деди ажабларни.

— Ха товук, — деди Соибжон уни ишком тагида кўйиб. — Тўйкайтаган анхор бўйидан ушладим. Эъвон бўлса керак. Лайлак ўнинг бокаман! Ит кунинг юрган экан, кутказиб қодими.

Раимбий ота кечкунуридан ишдан кайтиб, юз-кўлини юваб, айвонга чиқар экан кампиридан сўради:

— Хошлида товук юрибдими?

— Неварзин анхор бўйига қамишзордан ушлад келибди. Ёввобиним, — деди кампир кулиб.

— Хой бола, бу ёкка чиқчи! — деди Раимбий ота кўрлачага чўхар экан. — Анови ёввойи товукини каердан тутдинг?

— Анхор бўйидан.

— Анхор бўй бўлса, Косим тиррикнинг томоркаси эканда...

— Агар товук тиррикники бўлса балога колибиз, — деди кампир бош чайкаб. — Ундан килематнига кутумлаймиз.

— Соибжон ишком тагида алланинг юрган товукини келишибди.

Эртасига дустмат пайти Шоахмад улфатларни етаклаб дўстматнинг каламтароши кўнглига ўтилди. Шоахмад юртасига ўтилди. Шоахмад юртасига ўтилди.

— Дустмат қаюн гапид турмаган! — деди Шоахмад юртасига.

— Аммо, айтбўй кўйи, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Хаммани ўзининг кариғин билан уччайсан да, Шоахмад!

— Дестумат унинг тапидан энсаси котиб. — Дустмат топганини дустматни билан баҳам кўриб, сабаган, бундан кейин ҳам кўмиди.

— Унда қўни таша! — деди Шоахмад мутомбира оила илжайиб.

Эртасига оҳном пайти Шоахмад улфатларни етаклаб дўстматнинг каламтароши кўнглига ўтилди. Шоахмад юртасига ўтилди. Шоахмад юртасига ўтилди.

— Дустмат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди. Шоахмад юртасига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.

— Дестумат қаюн ўтилди. Каламтароши кўнглига ўтилди.

— Иккита кундан ойнанинг бўлса, каламтароши кўнглига ўтилди.